Seat No.	

SA-01

Total No. of Pages : 2

B.Ed. (Part - II) (Semester -III) (New)
Examination, April-2026
हिंदी
शालेय स्तर पर हिंदी भाषा का अध्यापनशास्त्रीय ज्ञान (Paper - 6B1)
Sub. Code : 77948

Day and Date : Wednesday, 01/04/2026 **Total Marks : 35**

Time : 02:30 p.m. to 04:00 p.m.

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) प्रश्न के दाहिनी ओर की संख्या उस प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाती हैं।

Q1) रिक्त स्थानों की पूर्ति उचित पर्याय चुनकर कीजिए। **[5]**

1) जिस प्रश्न के उत्तर में मतभिन्नता नहीं होती है, परीक्षक बदलने से उत्तरों की जाँच में कोई फर्क नहीं होता, उसे --------- कहा जाता है।

अ) संक्षिप्तोत्तरी प्रश्न ब) लघुत्तरी प्रश्न

क) निबंध नमुना प्रश्न ड) वस्तुनिष्ठ प्रश्न

2) छात्रों की समस्याओं को ध्यान में लेकर उनको सुलझाने के उद्देश से अध्यापक जिन साधनों का प्रयोग करता है, उसे ही --------- कहते है।

अ) हर्बार्ट की पंचपदी ब) पाठ्यांश का पृथक्करण

क) नैदानिक परीक्षा ड) उपचारात्मक अध्यापन

3) शिक्षक को --------- की लालसा सर्वाधिक होनी चाहिए।

अ) ज्ञानप्राप्ती ब) साहित्य

क) अनुशासन ड) शिक्षा

P.T.O.

Scanned with OKEN Scanner

4) टेलीविजन किस प्रकार की सहायक सामग्री है?

अ) दृश्य सामग्री ब) श्रव्य सामग्री

क) दृश्य-श्रव्य सामग्री ड) प्रक्षेपित सामग्री

5) पाठ्यक्रम --------- के अनुसार होता है।

अ) परीक्षा ब) स्तर

क) विचार ड) कक्षा

Q2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के जवाब 250 शब्दों में लिखिए। **[10]**

अ) पाठ नियोजन का क्या महत्व हैं?

ब) उपचारात्मक अध्यापन के उद्देश बताइए।

क) हिंदी अध्यापन में कौनसी समस्याएँ आती हैं?

Q3) निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर 800 शब्दों में लिखिए। **[10]**

हिंदी पाठ्यपुस्तक के आंतरिक तथा बाह्य गुणों (निकष) के बारे में लिखिए।

Q4) निम्नलिखित प्रश्न का जवाब 800 शब्दों में लिखिए। **[10]**

हिंदी अध्यापक संगठक की भूमिका बताकर व्यावसायिक विकास हेतू आवश्यक उपक्रम लिखिए।

अथवा

भाषा शिक्षा में सहायक सामग्री (साधन) की क्या आवश्यकता है? भाषा शिक्षा में भाषा प्रयोगशाला का महत्व स्पष्ट कीजिए।

Scanned with OKEN Scanner

SA-05

Seat No.	

Total No. of Pages : 4

B.Ed. (Part - II) (Semester -IV)
Examination, April-2026
Gender, School and Society (Paper - VIII)
Sub. Code : 77965

Day and Date : Wednesday, 01/04/2026 **Total Marks : 35**

Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.

Instructions : 1) **All questions are compulsory.**
2) **Figures to the right indicate full marks.**
3) **Candidates who intend to write their answers in Marathi are advised to read original questions in English.**

Q1) Choose the correct alternative. **[5]**

1) In National Education Policy, 1986, through education laid emphasis on the _____.

A) Women's health B) Women's Nutrition

C) Women's Empowerment D) Other

2) In 1917, the 'Indian Women's Association' was founded under the leadership of _____.

A) Dr. Annie Besant B) Savitribai Phule

C) Indira Gandhi D) Sarojini Naidu

3) Towards _____ is seen as a key tool for creating Gender Equality.

A) Five Year Plan B) Education

C) Development D) Society

Scanned with OKEN Scanner

4) Sexually suggestive acts, physical, verbal or any other act done silently includes _____.

A) Mental harassment B) Physical harassment

C) Economical harassment D) Sexual harassment

5) Gender differences is primarily referred to as Gender _____.

A) Equality B) Inequality

C) Middle D) Other

Q2) Answer the following questions in about 250 words. (Any Two) **[10]**

A) Explain teacher as an agent of change in the context of gender education.

B) Differentiate between sex and gender.

C) Write the sites of social and emotional conflicts.

Answer the following question in about 800 words.

Q3) Explain the meaning, nature, types and reasons of harassment. **[10]**

Q4) Explain the meaning of gender equality and challenges before equality. **[10]**

OR

What are the theories on Gender and Education? Wrie in detail about 'Gender Socialization Theory'.

Scanned with OKEN Scanner

मराठी रुपांतर

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

3) मराठी रुपांतराबद्दल शंका असल्यास मूळ इंग्रजी प्रश्न विचारात घ्यावेत.

Q1) योग्य पर्याय निवडा. [5]

1) 1986च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणामध्ये शिक्षणाच्या माध्यमातून --------- भर दिला आहे.

अ) स्त्रियांच्या आरोग्यावर ब) स्त्रियांच्या पोषणावर

क) स्त्रियांच्या सबलीकरणावर ड) इतर

2) --------- यांच्या नेतृत्वाखाली 1917 मध्ये 'भारतीय स्त्री संघटनेची' स्थापना झाली.

अ) डॉ. ॲनी बेझंट ब) सावित्रीबाई फुले

क) इंदिरा गांधी ड) सरोजिनी नायडू

3) लिंगसमभाव निर्माण करण्याचे एक प्रमुख साधन म्हणून --------- पाहिले जाते.

अ) पंचवार्षिक योजनेकडे ब) शिक्षणाकडे

क) विकासाकडे ड) समाजाकडे

4) लैंगिकता सूचक कृती, शारीरिक, मौखिक किंवा नि:शब्दपणे केलेली अन्य कोणतीही कृती --------- समाविष्ट होते.

अ) मानसिक छळामध्ये ब) शारीरिक छळामध्ये

क) आर्थिक छळामध्ये ड) लैंगिक छळामध्ये

5) लिंगभेदास प्रामुख्याने आपण लैंगिक --------- असे म्हणतो.

अ) समानता ब) असमानता

क) मध्य ड) इतर

Scanned with OKEN Scanner

Q2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 250 शब्दांत लिहा. (कोणतीही दोन) **[10]**

अ) लिंगभाव शिक्षणासंदर्भात 'शिक्षक हा बदलाचा प्रतिनिधी आहे' हे स्पष्ट करा.

ब) लिंग व लिंगभाव यातील फरक स्पष्ट करा.

क) सामाजिक आणि भावनिक संघर्षाची ठिकाणे लिहा.

खालील दिलेल्या प्रश्नाचे उत्तर 800 शब्दांत लिहा.

Q3) लैंगिक छळाचा अर्थ, स्वरूप, प्रकार व कारणे स्पष्ट करा. **[10]**

Q4) लिंगभाव समानतेचा अर्थ व लिंगभाव समानतेपुढील आव्हाने स्पष्ट करा. **[10]**

किंवा

लिंगभाव आणि शिक्षण यावरील सिद्धांत कोणते आहेत? 'लिंगभाव सामाजिकीकरण सिद्धांत' ह्यावर तपशीलवार लिहा.

Scanned with OKEN Scanner

Seat No.

QP-11413

Total No. of Pages : 2

MAR_APR 2026 SUMMER EXAMINATION

836 B.Ed.(Semester)

Sub. Name: Knowledge & Curricuhum Part-II

Sub. Code: 77966

Day and Date: Thursday ,02-04-2026 **Total Marks: 35**

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

Instructions: **1. All questions are compulsory**
2. Figures to the right indicate full marks

Q1) Solve following MCQ. **[5]**

i. Rabindranath Tagore founded ----- Sanstha in 1921.
रवींद्रनाथ टागोर यांनी 1921 मध्ये ------ या संस्थेची स्थापना केली.

A. Shantiniketan - शांतिनिकेतन
B. Sriniketan - श्री निकेतन
C. Vishwa Bharati - विश्वभारती
D. Antar Bharati - आंतरभारती

ii. The concept of 3H is given by ----.
3H हि संकल्पना---- यांनी मांडली.

A. Swami Vivekanand - स्वामी विवेकानंद
B. Mahatma Phule - महात्मा फुले
C. Mahatma Gandhi - महात्मा गांधी
D. Karmaveer Bhaurao Patil - कर्मवीर भाऊराव पाटील

iii. According to Mahatma Gandhi the medium of education is -------.
महात्मा गांधींच्या मते शिक्षणाचे माध्यम ------- असावे.

A. English - इंग्रजी
B. Mother tongue - मातृभाषा
C. Hindi - हिंदी
D. Sanskrit - संस्कृत

iv. ------ knowledge is called personal knowledge.
व्यक्तिगत ज्ञानास ------ ज्ञान म्हणतात.

A. Collective - संकलित
B. Enlightenment - आत्म
C. Empirical - प्रत्यक्ष
D. Editorial - संपादित

v. Plato writes------ book.
प्लेटोनी -----हा ग्रंथ लिहिला.

A. Republic book - रिपब्लिक ग्रंथ
B. Sophist - सोफिस्ट

P.T.O.

Scanned with OKEN Scanner

C. Emily - एमिली
D. Gitanjali - गीतांजली

Q2) Answer the following questions in 250 words (any two **[10]**

a. Explain the need of education for national development. **[5]**
राष्ट्रीय विकासात शिक्षणाची भूमिका स्पष्ट करा.

b. Explain the need of school time table. **[5]**
शाळेच्या वेळापत्रकाची गरज स्पष्ट करा.

c. Explain Platos educational ideas. **[5]**
प्लेटो चे शैक्षणिक विचार स्पष्ट करा.

Q3) Answer the questions in 800 words **[10]**

a. Explain in detail the educational thought of Rabindranath Tagore.
रवींद्रनाथ टागोर यांचे शिक्षण विषयक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.

Q4) Answer the questions in 800 words (any one) **[10]**

a. What are the challenges on education in Globalisation? Explain the challenging role of teacher in Globalisation. **[10]**
जागतिकीकरणातील शिक्षणासमोरील आव्हाने कोणती ?
जागतिकीकरणांमधील शिक्षकांसमोरील आव्हाने कोणती ते स्पष्ट करा.

OR

Which principles should be considered to construct the curriculum?
अभ्यासक्रमाची रचना करताना कोणकोणत्या तत्त्वांचा विचार आवश्यक आहे ?

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -
This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.
सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (836) B.Ed.(Semester) (77966) Knowledge & Curricuhum Part-II Part 2 SEM 4

Scanned with OKEN Scanner

Seat No.

QP-11414
Total No. of Pages : 2

MAR_APR 2026 SUMMER EXAMINATION

836 B.Ed.(Semester)

Sub. Name: Creating an Inclusive School

Sub. Code: 77967

Day and Date: Saturday ,04-04-2026 **Total Marks: 35**

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

Instructions: **1. All questions are compulsory**
2. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: **Candidate who intend to write answer in Marathi are advised to read original questions in English.**
Write the answer of questions number 3 and 4 in about 800 words.

Q1) Fill in blanks by choosing the correct option. योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. **[5]**

i. The Universal Declaration of Human Rights was adopted in the year ----------.
मानवी हक्काचा जाहीरनामा ---------- या वर्षी संमत केला.
A. 1994
B. 1948
C. 1947
D. 1950

ii. Audiometer is used for ---------- children.
ऑडिओ मीटरचा वापर ---------- बालकांसाठी केला जातो.
A. Blind अंध
B. Gifted प्रज्ञावान
C. Deaf कर्णबधिर
D. Creative सर्जनशील

iii. Maharashtra state was prepared Maharashtra State Disability Welfare Action Plan in the year---------- . महाराष्ट्र राज्याने ---------- साली महाराष्ट्र राज्य अपंग कल्याण कृती आराखडा तयार केला.
A. 2000
B. 2001
C. 2005
D. 2003

iv. Teacher should use ---------- teaching method as little as possible in Inclusive school.
समावेशित शाळेमध्ये ---------- अध्यापन पद्धतीचा वापर शिक्षकाने कमीत कमी करावा.
A. Lecture व्याख्यान
B. Brainstorming बुद्धिमंथन
C. Jigsaw जिगसॉ

Scanned with OKEN Scanner

D. Project प्रकल्प

v. Dysgraphia is an educational defect related with ---------- work.
डिसग्राफिया हा शैक्षणिक दोष ---------- कार्याशी संबंधित आहे.
A. Reading वाचन
B. Writing लेखन
C. Conversation संभाषण
D. Calculation आकडेमोड

Q2) Write Short notes in about 250 words. (any Two) थोडक्यात टीपा लिहा. (किमान 250 शब्दात) (कोणतेही दोन) [10]

a. Qualities of an Inclusive Teacher. [5]
समावेशित शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये.

b. Difference between a Common School and an Inclusive school. [5]
सामान्य शाळा व समावेशित शाळा यामधील फरक.

c. The current role of an Inclusive School. [5]
समावेशित शाळेची सध्याची भूमिका.

Q3) Explain the meaning of Visual impairment and illustrate the educational programmes for children with Visual Impairment. [10]
दृष्टिदोषाचा अर्थ व प्रकार सांगून दृष्टिदोष असणाऱ्या बालकांचे शैक्षणिक कार्यक्रम विशद करा.

Q4) What is Inclusive Education? Explain the policies and laws of the government regarding Inclusive education. [10]
समावेशक शिक्षण म्हणजे काय ? समावेशक शिक्षणाबाबत शासनाची धोरणे व कायदे स्पष्ट करा.

OR

Explain the meaning of Creativity and Discuss the characteristics and education of Creative children.
सर्जनशीलतेचा अर्थ स्पष्ट करून सर्जनशील बालकांची वैशिष्ट्ये व शिक्षण यावर चर्चा करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -
This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.
सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (836) B.Ed.(Semester) (77967) Creating an Inclusive School Part 2 SEM 4

Scanned with OKEN Scanner

QP-11631

Seat No.

Total No. of Pages : 3

MAR_APR 2026 SUMMER EXAMINATION

836 B.Ed.(Semester)

Sub. Name: Optional Course (Any One)- Guidance and Counseling

Sub. Code: 77969

Day and Date: Thursday ,09-04-2026 **Total Marks: 35**

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: In case of any query in Marathi version go through English version of question paper

Q1) Solve following MCQ. **[5]**

i. Guidance is a part of .....process
मार्गदर्शन हा ..... प्रक्रियेचा भाग आहे.

A. social
सामाजिक
B. scientific
वैज्ञानिक
C. educational
शैक्षणिक
D. philosophical
तात्विक

ii. .....is consultation , mutual interchange of opinions, deliberating together.
..... म्हणजे सल्लामसलत,एकमेकांच्या मतांची देवाणघेवाण व एकत्रित विचारविनिमय होय

A. Interaction
आंतरक्रिया
B. Guidance
मार्गदर्शन
C. Counselling
समुपदेशन
D. Discussion
चर्चा

iii. Problems with reading, writing, and speaking are observed in learning disability named .....
लिहिणे,वाचणे आणि बोलणे या समस्या ..... या अध्ययन अक्षमतेत आढळतात .

A. discalculia
डिसकॅलक्युलीया
B. disgraphia
डिसग्राफिया

P.T.O.

Scanned with OKEN Scanner

C. dispraxia
डिसप्राविझया
D. dyslexia
डिसलेक्सिया

iv. The success of the interview depends on the interviewer's .....
मुलाखतीचे यश मुलाखतकाराच्या .. ..वर अवलंबून असते .
A. thinking
विचार
B. actions
कृती
C. personality
व्यक्तिमत्व
D. behaviour
वर्तन

v. .....types of statements are given in the Social Distance Scale.
सामाजिक अंतर श्रेणीमध्ये ..... प्रकारची विधाने दिली जातात.
A. True, false
सत्य,असत्य
B. Right, wrong
बरोबर, चूक
C. Yes, no
हो , नाही
D. Acceptable, nonacceptable
स्वीकारार्ह , अस्वीकारार्ह

Q2) Write short note on any two **[10]**

a. What is the nature of educational guidance ? **[5]**
शैक्षणिक मार्गदर्शनाचे स्वरूप सांगा.

b. Explain the concept of Counselling . **[5]**
समुपदेशनाची संकल्पना स्पष्ट करा .

c. What are the principles for the preparation of the questionnaire ? **[5]**
प्रश्नावली तयार करण्याची तत्वे कोणती आहेत ?

Q3) How will you identify intellectually challenged children ? What will you do for their improvement ? **[10]**
बौद्धिक मागास बालके तुम्ही कशी ओळखाल ? त्यांच्या प्रगतीसाठी तुम्ही काय उपाययोजना कराल ?

Q4) Answer in description (any one) **[10]**
विस्तारीत उत्तर द्या .

Scanned with OKEN Scanner

a. Which activities are included in Group guidance ? Explain the benefits of Group guidance. **[10]**
समूह मार्गदर्शनात कोणत्या कृतींचा समावेश होतो ? समूह मार्गदर्शनाचे फायदे स्पष्ट करा

b. What are the fundamental principles of counseling ? Explain the characteristics of the counselor. **[10]**
समुपदेशनाची मूलभूत तत्वे कोणती आहेत ? समुपदेशकाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -
This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.
सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (836) B.Ed.(Semester) (77969) Optional Course (Any One)- Guidance and Counseling Part 2 SEM 4

Scanned with OKEN Scanner